

Dossier 9.1: Etnische verschillen in Nederland

(hoofdstuk 9, LHvV)

In onderstaande tabel is geprobeerd de belangrijkste etnische groepen in de Nederlandse samenleving te tellen. Daarbij doen zich verschillende definitieproblemen voor. Vóór 1985, als de meeste van deze etnische groepen nog maar betrekkelijk kort in Nederland zijn, is nationaliteit of geboorteland een goed criterium. In de loop van de tijd is een groter deel van de etnische minderheden in Nederland geboren en heeft de Nederlandse nationaliteit. Vanaf 1990 is daarom gebruik gemaakt van wat het CBS de “ruime definitie” noemt. Iemand behoort tot een etnische minderheid als die persoon zelf, of tenminste één van zijn ouders, in het desbetreffende land geboren is. Indonesiërs (maar ook Surinamers en Antillianen) hadden al de Nederlandse nationaliteit. Molukkers kunnen om die reden in 1997 niet meer geschat worden.

Leden etnische minderheden, eerste en tweede generatie, 1971 -1997 (in duizendtallen)

	1971	1975	1980	1985	1990	1997	2010
Molukkers	26	29	35	35	35	-	-
Surinamers	38	69	146	181	237	287	342
Antillianen	18	19	36	47	81	95	138
Zuid-Europeanen	62	76	72	65	105	143	-
Turken	30	63	120	156	206	280	384
Marokkanen	22	33	72	111	168	233	349
Oost-Europa/Derde wereld	10	18	33	53	64	435	645
totaal etnische minderheden	206	307	514	648	896	1.473	1.858
idem als % van de bevolking	1,6	2,3	3,7	4,5	6,0	9,4	11,2
totaal niet-Nederlanders	252	316	473	559	642	725	
idem als % van de bevolking	1,9	2,3	3,4	3,9	4,3	4,6	

Bron: SCP, *Sociaal en Cultureel Rapport 1998*, 241; <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/294E2E9A-E5F2-47DE-8158-C3AEEF05471C/0/2011k1b15p24art.pdf>

Iedere groep allochtonen bracht eigen cultuur mee, bijvoorbeeld eigen eetgewoonten.

Gespecialiseerde restaurants en winkels kwamen op. De Indische Nederlanders die in de jaren rond 1950 arriveerden, pasten zich in veel opzichten snel en rigoureus aan de Nederlandse cultuur aan. Rond 1970 was het klimaat veranderd. Het Nederlandse beleid vroeg van etnische minderheden weinig aanpassing, en respecteerde de etnische verschillen. Bovendien werd van gastarbeiders verondersteld dat zij weer terug zouden gaan naar het land van herkomst, dus van hen werd geen aanpassing vereist.

Hoewel er met enige regelmaat uitbarstingen van geweld tegen vreemdelingen plaatsvonden, nam Nederland de allochtonen vrij gemoedelijk op. Met de komst van veel Turken en Marokkanen brachten de allochtonen ook in grotere aantallen de islam naar Nederland. In eerste instantie leek hiervoor het apparaat van de verzuiling adequaat: ook voor de islam zouden eigen scholen en omroepen denkbaar zijn. In 1985 begon inderdaad een Islamitische Omroep Stichting uitzendingen te verzorgen. Verzet tegen de komst van allochtonen nam de laatste twee decennia van de twintigste eeuw toe. In 1982 kwam de Centrum Partij, die van het bestrijden van de instroom van vreemdelingen een hoofdpunt gemaakt had, in de Tweede Kamer. Vanaf het begin van de jaren 1990 maakten ook gevestigde politieke partijen een punt van het remmen van de komst van asielzoekers, en van de integratie van de al aanwezige allochtonen in de Nederlandse maatschappij. Dat Turkse en Marokkaanse jongens in het onderwijs achterbleven, of Marokkaanse en Antilliaanse jongens vaker dan gemiddeld in de misdaadstatistieken voorkwamen, werd een issue. Het achterblijven op de arbeidsmarkt werd op twee manieren uitgelegd: als discriminatie, of als blijk van onvoldoende inzet en scholing. Net als in andere westerse landen, zoals bijvoorbeeld Frankrijk, werd de hoofddoek/sluier tot inzet van publiek debat: is het een acceptabele culturele of religieuze uiting, zichtbare onderdrukking van de islamitische vrouw of een vorm van anonimiteit die in de Nederlandse openbare ruimte ongewenst is? In de jaren 2000 bereikten partijen die islamitische allochtonen willen weren een veel grotere aanhang dan eerder. De integratie van veel allochtonen, vooral van de tweede en derde generatie, is ondertussen tamelijk succesvol. Hun deelname aan onderwijs en arbeidsmarkt blijft achter bij die van autochtone Nederlanders, maar neemt wel toe. In 2010 was de kloof in arbeidsdeelname van jongeren (20-29 jaar) tussen allochtone en autochtone jongeren in Nederland hoger dan in de westerse wereld gemiddeld, maar dat kwam vooral door een erg hoge arbeidsdeelname van autochtonen.

Arbeidparticipatie van autochtone en allochtone twintigers in procenten, ca. 2010

	immigranten				autochtonen	
	1e generatie		2e generatie		mannen	vrouwen
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen		
Nederland	78	63	70	67	91	87
België	65	43	61	54	81	77
Duitsland	74	55	69	62	79	73
alle OECD-landen	75	59	74	68	83	77

Claire Shewbridge, Moonhee Kim, Gregory Wurzburg en Gaby Hostens, *OECD Review of Migrant Education. Netherlands* (February 2010, <http://www.oecd.org/dataoecd/19/22/44612239.pdf>)

Migratie is een thema waarbij historische ervaringen relevant zijn voor het publieke debat. De meeste historische onderzoekers van migratie wijzen er op dat ook in het verleden de Nederlandse economie in bloeiperioden buitenlandse immigranten aantrok, en dat die immigranten na verloop van maximaal drie generaties goed geïntegreerd raakten in de Nederlandse samenleving. Deze historici zijn in het debat *integratieoptimisten*. *Integratiepessimisten* voeren daartegen aan dat Nederland recent te weinig eisen heeft gesteld aan de bijdrage die immigranten op de arbeidsmarkt kunnen leveren of dat de Islamitische achtergrond van hedendaagse immigranten een onoverkomelijk struikelblok voor integratie vormt.

Literatuur

CBS, *Jaarrapport integratie 2010* (Den Haag/Heerlen 2010)

Emmer, P. en H. Wansink, *Wegsturen of binnenlaten?* (Amsterdam 2005)

Lucassen, L. en J. Lucassen, *Winnaars en verliezers. Een nuchtere belans van vijfhonderd jaar immigratie* (Amsterdam 2011)

Obdeijn, H. en M. Schrover, *Komen en gaan. Immigratie en emigratie in Nederland vanaf 1550* (Amsterdam 2008)

Scheffer, P., *Het land van aankomst* (Amsterdam 2010)

Schrover, M., *Om de meisjes, voor de meisjes. Een historisch perspectief op problematisering en bagatellisering van onderwerpen die te maken hebben met migratie en integratie* (Leiden 2011)

SCP, *Sociaal en Cultureel Rapport 1998. 25 jaar sociale verandering* (Rijswijk 1998)

Verhagen, F., *Hoezo mislukt? De nuchtere feiten over de integratie in Nederland* (Amsterdam 2010)